

Руденко Я.С.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЇ СТРАХУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ

Аналіз страху військовослужбовців та громадян України в умовах військових дій є актуальним тому, що страх має особливий вагомий вплив на життя сучасної особистості, яка влаштовує своє життя в непростих соціальних умовах, тоді, коли відбувається руйнація усталених традиційних загальнолюдських моральних цінностей, коли в суспільстві володарює лицемірство та життя з подвійними моральними принципами.

Мета роботи – розглянути поняття та сутності природи страху, розібрати які позитивні та негативні наслідки має страх в житті людини, знайти взаємозв'язок між емоцією страху та особливостями поведінки людини в кризових умовах.

На основі отриманих даних довести взаємозв'язок між емоцією страху і поведінкою людини, проаналізувати сутність та прояв емоції страху, виявити наслідки емоції страху.

До цього часу єдиного поняття сприйняття емоції страху ще не знайдено.

Вчені та аналітики не знайшли єдину формулу і константу, яка була б концепцією для формулювання емоції страху. Емоція страху містить в собі багато понять які стосуються, як окремо індивіду, так і впливу його оточення. Страх має як позитивні, так і негативні наслідки, але в більшій мірі страх здатен акумулювати життєву енергію людини, заставити діяти в екстремальних умовах не властиво характеру особи, тим самим зберігши їй подальше життя.

Викид адреналіну у кров, стан афекту, в екстремальних умовах спонукають людину до дій направлених на самозбереження, тоді як підсвідомість людини опираючись на життєвий опит та неусвідомлюваний аналіз ситуації, обирає яким чином буде працювати цей інстинкт, і яка в нього кінцева ціль: збереження свого життя, сім'ї або людського роду, більш масштабні цілі.

Методами анкетування та тестування серед військовослужбовців 81 бригади ДШВ ЗСУ зібрані дані й проведений аналіз особливостей поведінки та психічного стану особистості в різних ситуаціях, рівень задоволення станом життя, спроможність людини розробляти, корегувати й реалізовувати план дій відповідно до мінливої ситуації

Для роботи використовувались наступні методики:

- Особистісний опитувальник «НПН – А» (нервово – психічна нестійкість – акцентуація);

- Тест сенсожиттєвих орієнтацій (в адаптації);

- Методика «Психологічна готовність до ризику».

Проаналізовано вплив чинника страху на військовослужбовців у період їх перебування в зоні бойових дій зроблені висновки:

1) Взаємозв'язок між емоціями страху та поведінкою людини показано на рис.1;

2) Страх є нормальною реакцією військовослужбовців на зовнішній подразник, який сигналізує йому про небезпеку. Характер впливу страху в період максимальної загрози для життя людини може сприяти активізації його дій;

3) Чинник страху військовослужбовців слід розглядати не лише як негативне явище – він має і позитивне значення.:

- страх мобілізує сили військовослужбовця для активної діяльності, що часто буває потрібним у критичних ситуаціях;

- страх сприяє кращому сприйняттю небезпечних подій, особливо в умовах недостатньої інформації й відсутності часу на аналіз обставини, що склалася.

Страхом у військовослужбовців можна і треба керувати при виробленні професійних практичних навичок у ході проведення регулярних тренувань на несподівані зовнішні дії.

У діагностиці необхідно вміти виділити психологічну проблему, правильно поставити запитання, одержати потрібну інформацію, проаналізувати й сформулювати висновок, що має не просто практичну спрямованість, а й спрямованість на аналіз конкретного, окремого випадку.

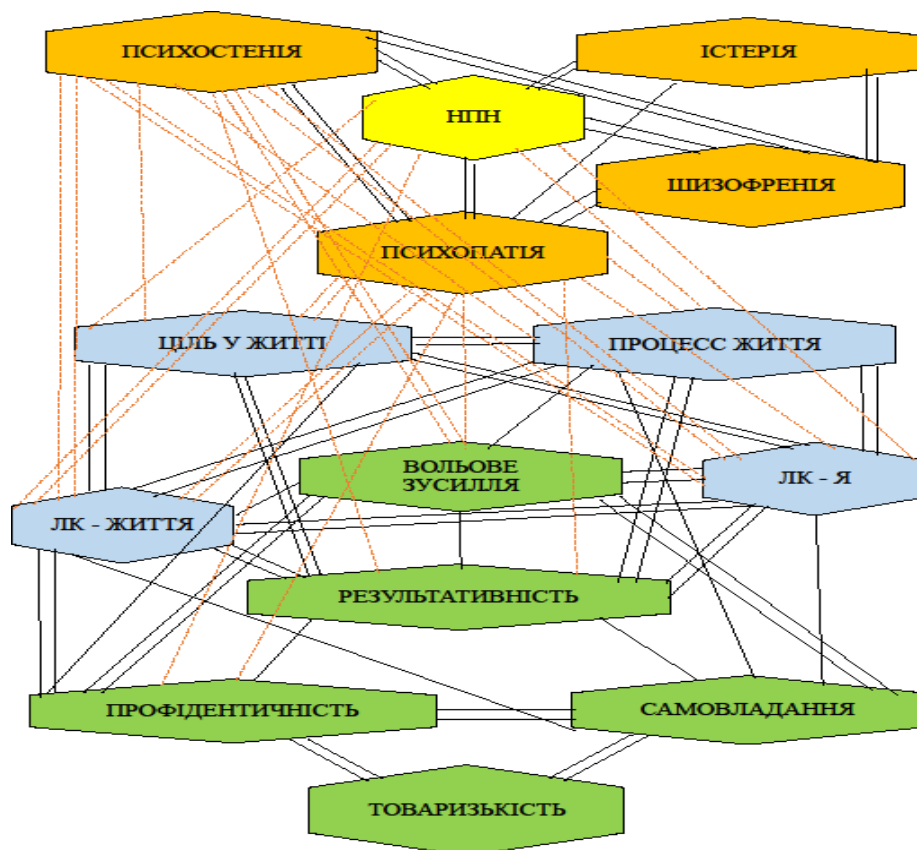


Рис.1. Кореляційна схема взаємозв'язків у використаних методиках

Де, одна лінія – це прямий кореляційний зв'язок,
 дві лінії – прямий сильний кореляційний зв'язок,
 одна пунктирна (червона) лінія – зворотний кореляційний зв'язок,
 дві пунктирні (червоні) лінії – сильний зворотний кореляційний зв'язок.

У таблиці 1 наведені результати стандартного відхилення (σ) у 23 тестованих по трьох запропонованих методиках.

Таблиця 1

	Mean	Std. Deviation	N
НПН	8,870	1,938	23
Істерія	4,435	2,253	23
Психостенія	6,565	1,973	23
Психопатія	5,913	2,130	23
Паранойя	5,522	2,484	23
Шизофренія	8,391	2,190	23
Цілі у житті	29,478	10,121	23
Процес життя	25,696	9,711	23
Результативність	23,478	8,140	23
Локус-контроль Я	19,304	6,752	23
Локус-контроль життя	26,739	10,046	23
Вольове зусилля	21,696	5,522	23
Товариськість	20,609	4,943	23
Профідентичність	23,522	6,193	23
Самовладання	22,261	6,454	23

Беручи до уваги шкалу стандартного відхилення аналізуються та інтерпретуються результати тестових методик, робляться висновки, обираються методи подальшої роботи із запитами.

Література:

1. Кузнецов А.М. страх – його природа, функція та місце у житті людини, взаємодія зі страхом та його подолання (Електронний ресурс)

2. Мовчан М.М. проблема подолання страху в соціальному середовищі / М.М. Мовчан (науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова). – Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. – (Серія 7.Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. – вип.28)

3. Чала Ю.М. Психодіагностика: навчальний посібник / Ю.М. Чала, А.М. Шахрайчук. – Харків: НТУ «ХПІ», 2018. – 246с.

Робота виконана під керівництвом доц. кафедри практ.психол. Астахової К.В.